

Svenska Dagbladet
Recension
Konstutställningar

Rekonstruktion – Psyket

Odell gör ett thrillerliknande återbesök hos psykiatrin

Anna Odell, "Under de senaste veckorna tilltagande vanföreställningar och avskärmning", 2024. Foto: Cecilia Hillström Gallery

Anna Odells utforskande av maktförhållanden inom psykiatrin ledde till en hätsk debatt för femton år sedan. När hon på nytt utforskar tvångsvården fylls besökaren med tvivel.

Hanna Johansson
Publicerad 20240112

Rekonstruktion – Psyket

Utställning
Cecilia Hillström Gallery
Anna Odell. Visas till och med 17 februari.

Redan på 1990-talet lanserade Ny Demokrati sig själva och sina anhängare som

”verklighetens folk”, men det var 2009, när Kristdemokraternas dåvarande partiledare Göran Hägglund övertog uttrycket, som det verkligen fick fäste. Verklighetens folk var människor som lede ”ett alldeles vanligt, hederligt arbetande liv”; inte mycket annat var känt om dem, och som alla populistiska abstraktioner glider den undan om man försöker definiera den närmre.

Desto tydligare, tycks det, var vilka som *inte* ingick i gruppen. Och tidigare det året hade en ung konstnär debatterats, någon som förkroppsligade föreställningen om verklighetens folkfiende: Anna Odell, student vid Konstfack i Stockholm, hade iscensatt en psykos på Liljeholmsbron.

Med ”Okänd, kvinna 2009–349701” ville Anna Odell synliggöra maktförhållanden inom den psykiatriska tvångsvården. I efterhand är det lätt att minnas de mest extrema övertonerna (David Eberhard – då överläkare på S:t Görans psykakut – tyckte att Odell skulle klippa sig och skaffa sig ett jobb, förslagsvis på cirkus), men redan från början fanns det personer som tog henne i försvar med en innerlighet som motsvarade kritikernas vrede.

Anna Odell, ”Rekonstruktion – Psyket”, 2024 (stillbild från video). Foto: Cecilia Hillström Gallery

Konstverket kommer gå till historien, både den svenska konsthistorien och den svenska psykiatrins historia, menade Åsa Moberg i SvD, bara en vecka efter att verket visats på Konstfacks elevutställning. När det hösten 2015 visades igen, på en hyllad utställning på Kulturhuset, hade Odell redan sommarpratats och vunnit en Guldbagge för debutlångfilmen ”Återträffen”.

Odell återvänder till sjukhuset

Att Odell blev så folkkär har troligtvis att göra med att hennes konstverk och filmer i grund och botten är tillgängliga. De kretsar ofta kring ganska enkla men inte desto mindre gäckande frågor, som de flesta som någonsin jämfört sina egna minnen med ett syskons kan relatera till. Jag vet att det här hände, men du upplevde det helt annorlunda. Vem av oss talar sanning? Vad betyder det om båda gör det?

Detta gäller också för ”Rekonstruktion – Psyket”, det tvåkanaliga videoverk som står i centrum för en nyöppnad utställning på Cecilia Hillström Gallery i Stockholm. Stora delar av den timslånga filmen har drag av polisthriller, där kameran omväxlande rör sig genom tomma korridorer och filmar Odells ansikte i ett slags förhörssrum.

Anna Odell, "Rekonstruktion – Psyket", 2024 (stillbild från video). Foto: Cecilia Hillström Gallery

Likt en tv-detektiv försöker Odell komma till botten med ett mysterium. När hon som 21-åring var tvångsintagen och vårdades för schizofreni inledde hon en relation med en mentalskötare. Rättare sagt inledde han en relation med henne. Självt hade hon aldrig vågat närma sig honom, säger hon i ett parti i filmen, hon hade alldeles för dåligt självförtroende.

Det råder inga tvivel om tabut i detta. Så småningom, medan hon fortfarande vårdades, blev hon gravid. Men händelseförloppet speglas överhuvudtaget inte i hennes journaler, som fram till dess har varit utförliga. Varför? Vad var det som hände egentligen?

Lämnar en med tvivel

Odell iscensätter ett samtal om händelsen med personalgruppen, en fantasi om hur det kan ha gått till, och ringer upp läkare och sjuksköterskor från den tiden för att fråga dem vad de minns. När hon ber dem att beskriva henne återkommer en formulering: du hade långt hår som hängde framför ansiktet. En av sjuksköterskorna, påminner Odell, brottade en gång ner henne för att få undan håret ur ansiktet, få henne att sluta gömma sig bakom det – men liksom på skoj, på ett moderligt sätt. Eller?

Anna Odell, "Rekonstruktion – Psyket", 2024 (stillbild från video). Foto: Cecilia Hillström Gallery

Porträttet av den där sjuksköterskan är nästan det mest intressanta med "Rekonstruktion – Psyket", den komplexa personlighet som sakta men säkert framträder. Hon har en benägenhet att tala illa om andra patienter men gör det med en varm och bullrig ton, vilket skapar en kuslig effekt. Hon verkar förtjust i idén om sig själv som inte riktigt klok, ömsom stolt och ömsom förfärad av påminnelserna om sin egen gränslöshet, som på ett påtagligt sätt uppträder inte i våldsamma handlingar utan tvärtom i hennes uttryck för omsorg.

Det finns fler sådana små saker som skorrar i filmen, saker att upptäcka och begrunda, medan fotografierna på utställningen – där Odell arrangerat sig själv tillsammans med en docka – är övertydliga, liksom stumt snygga. Styrkan i "Rekonstruktion – Psyket" är att den, däremot, lämnar en med genuint tvivel. Det enda man kan veta här i världen är att det finns oändligt många sätt att leva i verkligheten.

Anna Odell, "Hon förmedlar att det ej skulle vara en lösning att dö kroppsligen", 2024. Foto: Cecilia Hillström Gallery

Hanna Johansson